

KSZTAŁTOWANIE STRUKTURY ORGANIZACYJNEJ I ROZBUDOWA BAZY FILII POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ W PŁOCKU W LATACH 1970–1980

Abstrakt

W latach 1970–1980 powstała baza dydaktyczno–badawcza oraz mieszkaniowa i socjalna Filii PW w Płocku. Zbudowano lub przejęto 10 obiektów budowlanych. Opracowano i zatwierdzono plany rozwojowe a strukturę organizacyjną zmodernizowano w kierunku jej usamodzielnienia. Uruchomiono nowe kierunki i formy studiów, liczba studentów wzrosła dwukrotnie, a pracowników przeszło czterokrotnie.

Słowa kluczowe: filia Politechniki Warszawskiej w Płocku, organizacja, zarządzenie, plan, budynek

Utworzenie pierwszej placówki akademickiej w Płocku, jaką stała się Filia Politechniki Warszawskiej, zawdzięczać należy przede wszystkim rozwojowi miejscowego przemysłu, w tym szczególnie decyzji o budowie największego w Polsce kombinatu chemicznego – Mazowieckich Zakładów Rafineryjno–Petrochemicznych oraz Fabryki Maszyn Żniwnych – największej w kraju fabryki kombajnów zbożowych. Uprzemysłowienie miasta pociągnęło za sobą konieczność rozbudowy jego infrastruktury, a w konsekwencji wzrost zapotrzebowania na wysoko wykwalifikowaną kadrę inżynierską, której w Płocku w tym czasie brakowało. Powszechnym zjawiskiem było bowiem pozostawanie absolwentów szkół wyższych pochodzących z Płocka lub innych miast regionu płockiego po ukończeniu studiów w dużych ośrodkach – siedzibach tych uczelni. Lokalizację Filii PW w Płocku uzasadniały bogate tradycje kulturalne i oświatowe tego miasta, w tym istnienie najstarszej szkoły średniej założonej w 1180 roku – „Małachowianki” oraz Towarzystwa Naukowego Płockiego, jednego z najstarszych polskich towarzystw naukowych. Sprzyjającymi okolicznościami były dążenie władz centralnych do równomiernego rozwoju kraju poprzez rozbudowę sieci szkolnictwa wyższego oraz ograniczenia rozwojowe Politechniki Warszawskiej w ramach jej dotychczasowej siedziby. Wszystko to wpłynęło na decyzję o utworzeniu Filii oraz na kierunki i etapy jej rozwoju.

Organizację nowej placówki powierzono dr. inż. Edwardowi Kowalczykowi, docentowi zatrudnionemu na Wydziale Łączności PW. Był on człowiekiem bardzo energicznym o szerokich horyzontach myślowych przekonany o konieczności unowocześnienia, w tym humanizacji stu-

diów inżynierskich. Doc. Kowalczyk przybywszy do Płocka nawiązał ścisłe kontakty z miejscowymi władzami, którym przedstawił swoją wizję utworzenia szkoły wyższej na miarę potrzeb XXI wieku. Istotnymi elementami kształcenia miały być w niej oprócz nowoczesnie zaprojektowanych i wyposażonych pomieszczeń szerokie zastosowanie środków audiowizualnych, pedagogizacja kadry nauczającej i zapewnienie warunków rozwoju kulturalnego studentów. Tak działająca placówka Politechniki Warszawskiej winna w dłuższej perspektywie czasowej zostać przekształcona w samodzielną uczelnię – Mazowiecką Akademię Techniczną. Na przeszkodzie realizacji tego szeroko zakrojonego programu stały jednak brak wystarczającego zabezpieczenia materialnego, brak odpowiednich mocy projektowych oraz przerobowych, sztywne regulacje prawne a także obowiązujący wówczas centralny system planowania.

Pomimo tych trudności pierwsza placówka szkolnictwa wyższego w Płocku – Filia Politechniki Warszawskiej utworzona została na wniosek jej rektora prof. dr. inż. Dionizego Smoleńskiego Zarządzeniem Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z dnia 18 IV 1967 r. Dzięki aktywnej pomocy władz województwa warszawskiego i władz miasta Płocka oraz zaangażowaniu przedstawicieli miejscowego przemysłu i społeczeństwa stworzono warunki umożliwiające rozpoczęcie kształcenia pierwszych 63 studentów na kierunku Budownictwo już w roku akad. 1967/68 a rok później – również na kierunku Mechanicznym. Na obu tych kierunkach w końcu lat sześćdziesiątych studiowało łącznie 367 studentów, którzy w ok. 70% pochodzili z regionu, dla którego potrzeb Filia PW została utworzona. Liczba pracowników

wynosząca początkowo 14 osób stopniowo wzrastała i w końcu roku 1969 wyniosła już 81 osób, w tym 26 nauczycieli akademickich. Pracownicy etatowi pracowali znacznie więcej ponad wymiar czasowy, gdyż byli obciążeni obowiązkami organizacyjnymi. Sytuacja kadrowa była trudna, organizacyjnie skomplikowana. Zajęcia prowadzone były głównie przez pracowników PW dojeżdżających z Warszawy i pracowników spoza PW zatrudnionych na „zlecenie”. Brak było wyraźnego rozdzielania etatowych pracowników od zatrudnionych w niej na zasadzie oddelegowania. Filia pełniła głównie funkcje dydaktyczno-wychowawcze i to przy znacznym udziale pracowników uczelni macierzystej. Wszystkie sprawy administracyjno-finansowe prowadziły odpowiednie komórki Politechniki Warszawskiej. Sytuacja ta powodowała wiele trudności w realizacji zadań ówczesnych oddziałów Filii, które zarówno służbowo jak i merytorycznie podlegały wydziałom uczelni macierzystej. Pomimo założonego wstępnie przeznaczenia Filii jedynie do zadań dydaktycznych, działalność naukowo-badawcza rozpoczęta została przez Oddział Inżynierii Lądowej już w pierwszym okresie jego istnienia. Dość ścisłe kontakty i współpraca z przedsiębiorstwami płockimi: PBP „Petrobudowa”, PP „Izokor”, Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej istniały już w końcu lat 60. Jednakże większość podejmowanych tematów nosiła charakter usługowy a współpraca opierała się głównie na kontaktach indywidualnych. Działalność naukowa była w tym czasie w początkowym stadium rozwoju, ukazywały się jednak pierwsze komunikaty i artykuły oraz rozpoczynano prace doktorskie. W pierwszych latach Filia nie dysponowała własną bazą lokalową. Dzięki usilnym staraniom kolejnych jej kierowników doc. Edwarda Kowalczyka i doc. Andrzeja Gajewskiego oraz aktywnym poparciu władz terenowych uzyskała stopniowo na zasadzie czasowego odstąpienia lub odnajęcia kolejne obiekty dydaktyczne i socjalne. Podstawowym mankamentem pierwszego etapu rozwoju Filii był brak jednolitych zatwierdzonych planów docelowego rozwoju. Pomimo to prace koncepcyjne i projektowe, choć będące ciągle przedmiotem dyskusji, były rozpoczęte a nawet częściowo zaawansowane.

Zmiany struktury organizacyjnej Filii określone zarządzeniem o jej utworzeniu następowały stopniowo, stymulowane przez ilościowy i jakościowy rozwój wszystkich form działalności dydaktyczno-wychowawczej jak i naukowo-badawczej. Zgodnie z ustanawiającym Filię zarządzeniem ministra w jej skład wchodziły oddziały zamiejscowe wydziałów Inżynierii Lądowej i Mechaniczno-Technologicznego PW. Kierownika Filii, który pełnił równocześnie funkcję Pełnomocnika Rektora powoływał rektor spośród pracowników naukowo-dydak-

tycznych PW. Kierownicy oddziałów powoływani byli przez rektora na wniosek kierownika Filii w uzgodnieniu z dziekanami odpowiednich wydziałów. Kadre dydaktyczną stanowili pracownicy zatrudnieni na etatach przydzielonych Filii oraz oddelegowani pracownicy PW wyznaczeni przez rektora na wniosek kierownika Filii, w porozumieniu z dziekanami zainteresowanych wydziałów. Sytuacja ta tworzyła więc dwoistość zarządzania. W miarę rozwoju procesu dydaktycznego prowadzonego w Płocku następowało nieprzewidziane początkowo a więc nieformalne tworzenie się zespołów grupujących pokrewne zadania i formy dydaktyczne. Powoływano również nowe jednostki organizacyjne i kierunki studiów. Zarządzeniem Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z dn. 15 V 1970 r. powołany został Ośrodek Telewizji Dydaktycznej, jednostka eksperymentalna o charakterze ogólnopolskim. We wrześniu tego samego roku rozpoczęto kształcenie na kierunku Technologia Chemiczna w nowo utworzonym Oddziale zamiejscowym Wydziału Chemicznego, a w roku 1973 uruchomiono kształcenie na nowym kierunku Inżynieria Sanitarna. Powstała więc potrzeba bardziej precyzyjnego określenia struktury Filii, różniącej się znacznie od wydziałowych struktur większości polskich uczelni. Sprawy te unormował Statut Filii, który wszedł w życie z dniem 1 II 1971 r. W statucie znalazły się min. zapisy określające zadania Filii, tryb angażowania pracowników Filii oraz zasady gospodarki finansowej. Statut wprowadził instytucję Kolegium Filii, Radę ds. Młodzieży oraz określał strukturę wewnętrzną Filii.

W ciągu następnych lat postępował wzrost liczby etatowych pracowników zamieszkałych w Płocku, rozpoczęto podejmowanie nowych tematów badawczych oraz zawieranie długoletnich porozumień o współpracy z przemysłem. Powiększała się również własna baza laboratoryjna. Wymagało to dostosowywania statutu do zaistniałej sytuacji. Znaczne zmiany organizacyjne zostały wprowadzone Zarządzeniem Rektora PW z dn. 26 II 1974 r. Zgodnie z tym zarządzeniem Filia składała się z trzech oddziałów oraz z jednostek międzyoddziałowych: Zespołu Matematyki, Zespołu Fizyki, Zespołu Nauk Ekonomicznych i Społecznych, Zespołu WF, Zespołu Języków Obcych, Studium Wojskowego oraz Biblioteki. Zarządzenie to również zatwierdziło schemat organizacyjny administracji Filii zwiększając kompetencje mgr. inż. Elżbiety Chlebowskiej pełniącej od grudnia 1973 r. funkcję dyrektora. Administracja Filii składała się teraz z Sekcji Gospodarczej, Sekcji Spraw Bytowych oraz samodzielnych stanowisk ds. BHP, P.Poż. oraz inwestycji. Zwiększyło to w znacznym stopniu operatywność tych podległych poprzednio dyrekcji warszawskiej komórek. Następnym działaniem zwiększającym znaczenie płockiej placówki PW było podniesienie z dniem 1 IV 1974

r. rangi Pełnomocnika Rektora PW ds. Filii do rangi Prorektora PW ds. Filii. Na podstawie zarządzenia rektora z dn. 26 II 1974 r. oraz 25 III 1974 r. pierwszym Prorektorem ds. Filii został mianowany doc. dr inż. Andrzej Bukowski, pełniący od października 1973 r. funkcję Kierownika Filii.

Znaczna liczba studentów, wynosząca w 1974 roku 1134 osoby, różne kierunki i formy studiów oraz ożywiona działalność kulturalna i sportowa uzasadniały utworzenie stanowisk zastępców prorektora Filii. Zastępcami mianowania zostali: ds. dydaktycznych – doc. dr Henryk Adasiewicz, ds. wychowawczych – dr Adolf Panek. Dzięki kolejnym rozporządzeniom wydanym w latach 1974–1976 przez rektora, stopniowemu uporządkowaniu uległy również sprawy kadrowe. Akta osobowe pracowników administracyjnych i obsługi a następnie również nauczycieli akademickich zostały przekazane z Warszawy do Sekcji Osobowej Filii. Przekazano również dokumentację niezbędną do sporządzania list płac, a kierownik Kwestury otrzymał uprawnienia zastępcy Kwestora PW. Od tego czasu zgodnie z upoważnieniem, które otrzymał prorektor, wszystkie sprawy kadrowe, tj. przyjęcia, zwolnienia, urlopy, awanse pracowników etatowych mogły być załatwiane w Płocku. Stabilizacja kadry samodzielnej ustalona została w Płocku lecz sprawy awansowe tej grupy pozostały w kompetencji rektora i odpowiednich rad wydziału. Rozwój współpracy z przemysłem, podejmowanie tematów badawczych o problematyce ogólnokrajowej i branżowej, realizacja prac doktorskich i habilitacyjnych dała uzasadnienie do prawnego usankcjonowania naukowo-badawczego charakteru podstawowym jednostkom organizacyjnym Filii, co stanowiło bardzo ważne posunięcie na drodze usamodzielnienia. Zarządzeniem Rektora PW z dn. 24 III 1975 r. dotychczasowe zespoły dydaktyczne zyskały rangę zespołów naukowo-dydaktycznych a najbardziej rozwinięte, posiadające wymaganą obsadę kadrową – rangę zakładów naukowo-dydaktycznych. Na dalsze przełomowe zmiany w strukturze Filii pozwoliło dopiero Zarządzenie nr 17 Ministra N.Szk.W.iT. z dn. 11 III 1976 r. zmieniające strukturę PW poprzez powołanie w jej płockiej Filii następujących jednostek organizacyjnych: Instytutu Budownictwa, Instytutu Chemii, Instytutu Mechaniki, Studium Języków Obcych, Studium WF i Sportu. Dało to podstawę prawną rektorowi PW do wydania dn. 11 V 1976 r. zarządzenia nr 20/76 przekształcającego dotychczasowe oddziały w instytuty bez zmiany ich dotychczasowego wewnętrznego podziału na zakłady, zespoły i laboratoria. W skład Filii oprócz wymienionych w rozporządzeniu ministra jednostek weszły również trzy międzyinstytutowe jednostki: Zakład Dydaktyczny Matematyki, Zespół Dydaktyczny Fizyki, Zespół Nauk Ekonomiczno-Społecznych, Ośrodek Telewizji Dydaktycznej oraz Biblio-

teka. Instytuty nie podlegały już wydziałom macierzystym w PW, lecz jak inne instytuty PW uzyskały kompetencje do prowadzenia działalności dydaktyczno-wychowawczej i naukowo-badawczej, podlegając bezpośrednio rektorowi PW. Wyłącznie rektorowi PW przysługiwało także prawo powoływania dyrektorów instytutów. Dyrektorami instytutów zostali: Budownictwa – doc. dr inż. Jerzy Bielawski, Chemii – doc. dr inż. Janusz Pysiak i Mechaniki – doc. dr inż. Jerzy Jeleńkowski. Usunięto więc szereg spornych dotąd kwestii, co umożliwiło dynamiczny rozwój wszystkich dziedzin działalności Filii, w tym szczególnie prawidłową realizację polityki kadrowej. Zaakceptowany został ten sam sposób i dalszy kierunek stopniowej decentralizacji i usamodzielniania jednostek Filii w ramach PW. Do pełnego usamodzielnienia w zakresie działalności naukowej brakowało już tylko utworzenia Rady Wydziału, jednakże w świetle obowiązujących przepisów było to niemożliwe ze względu na brak wymaganej liczby etatowych profesorów i docentów. Rolę organu opiniodawczo-doradczego w zakresie działalności dydaktyczno-wychowawczej i naukowo-badawczej pełniła natomiast powołana Zarządzeniem Rektora PW z dn. 1 III 1978 r. Rada Filii złożona z kadry kierowniczej oraz z przedstawicieli organizacji społeczno-politycznych i młodzieżowych.

W latach 70. kluczowym zadaniem w zakresie planowania było opracowanie i zatwierdzenie docelowego kształtu Filii. Żadna bowiem z dyskutowanych koncepcji nie została całkowicie dopracowana i zatwierdzona przez kompetentne władze. Zarządzenie ministra, na podstawie którego utworzona została Filia określało, że zadaniem jej jest „zorganizowanie i zabezpieczenie prowadzenia procesu dydaktycznego”. Praktyka pierwszych lat działalności Filii wykazała jednak, że tylko jedność dydaktyki, wychowania i badań naukowych może zapewnić wykształcenie w pełni wartościowych absolwentów oraz zapewnić harmonijny rozwój ich osobowości. Próby całkowitego organizacyjnego oddzielenia nauki i dydaktyki nie zdawały egzaminu, najlepiej bowiem rozwijały się zespoły łączące oba te kierunki działania. W toku opracowywania i uzgodnienia kształtu Filii napotkano na teorie i próby zepchnięcia jej tylko do roli punktu konsultacyjnego lub wprowadzenia kształcenia kadłubowego z prowadzeniem prac przejściowych i dyplomowych tylko w warszawskich jednostkach macierzystych. Wśród kadry akademickiej PW byli również jawni przeciwnicy istnienia Filii, lecz nie mieli oni w tym czasie decydującego wpływu na podejmowanie decyzji i opóźniali jedynie ich realizację. Radykalnie korzystne zmiany nastąpiły w roku 1973, gdy na stanowisko rektora PW powołany został prof. dr hab. inż. Stanisław Pasynkiewicz, zwolennik rozwoju i usamodzielnienia

Filii – jeden z inicjatorów jej powstania, a Filia począwszy od roku akad. 1973/74 rozpoczęła kształcenie na poziomie jednolitych studiów magistersko-inżynierskich. Pozwoliło to na przyjęcie od początku roku akad. 1973/74 kierunku stopniowej decentralizacji i usamodzielnienia jednostek organizacyjnych oraz planowego rozwoju jej bazy materialnej. Założenia do docelowego programu rozwoju Filii opracowane zostały przez jej kierownictwo w roku akad. 1973/74. Następnie założenia te, sporządzone zgodnie z obowiązującymi dla całej PW wskaźnikami zostały przedyskutowane i pozytywnie zaopiniowane przez Kolegium Rektorskie PW na posiedzeniu w dn. 5 III 1974 r. Kolejnym etapem działania było uzyskanie dla założeń pozytywnej opinii władz terenowych. Aprobatę władz miejskich a następnie władz wojewódzkich uzyskano już w kwietniu 1974 r. co umożliwiło wystąpienie rektora PW do Ministerstwa N.Szk.W.iT. o zatwierdzenie założeń. „Założenia do programu rozwoju Filii PW w Płocku do 1990 roku” zatwierdził w sierpniu 1974 r. wiceminister prof. Zdzisław Kaczmarek. Zgodnie z treścią tego dokumentu Filia miała stanowić integralną część PW z uwzględnieniem pewnej autonomii wynikającej z odrębności terenowej. Rozwój winien iść w kierunku stopniowego przejmowania całości zadań dydaktycznych i naukowych przez jednostki organizacyjne Filii. Stopniowo Filia powinna stawać się w pełni samodzielną jednostką dydaktyczno-naukową PW. Ewentualne przekształcenie Filii w samodzielną szkołę wyższą, nastąpić może dopiero w perspektywie lat 90. Główne zadanie Filii określone w założeniach, to: kształcenie i wychowywanie kadr technicznych dla potrzeb województwa płockiego oraz województw ościennych, kształcenie kadr naukowych dla potrzeb własnych i regionu, prowadzenie badań dla regionu i kraju, oddziaływanie na rozwój kultury regionu. Przyjęto, że w 1990 roku łączna liczba studentów kształcących się w Filii PW w Płocku na wydziałach Budownictwa, Mechaniki, Chemii i nowo planowanej Elektrotechniki miała wynosić 4150 a liczba pracowników – 2568, w tym 856 nauczycieli akademickich. Łączna kubatura istniejących i nowo projektowanych obiektów miała osiągnąć około 790 tys. m³. Należy tu zaznaczyć, że zgodnie z planem rozwoju cała PW miała w 1990 roku kształcić 30900 studentów i zatrudniać 18500 pracowników dysponując kubaturą 4 mln m³. Zatwierdzenie założeń docelowych rozwoju Filii stało się podstawą do zlecenia opracowania „Założeń generalnych rozbudowy Filii”, a w jego ramach do sporządzenia planów przestrzennego zagospodarowania terenów przyszłej uczelni. Pracy tej podjął się Instytut Projektowania Architektonicznego PW a generalnym projektantem został doc. dr hab. Stanisław Tobolczyk. Tereny pod rozbu-

dowę Filii wskazane przez władze miejskie, zostały zaakceptowane na wyjazdowej sesji władz województwa warszawskiego w kwietniu 1975 r., co umożliwiło rozpoczęcie dalszych prac projektowych. Założenia Techniczno-Ekonomiczne docelowego zagospodarowania terenów o łącznej powierzchni 55,7 ha zostały wykonane w styczniu 1976 r., a plany i makiety umieszczone w specjalnie do tego celu przeznaczonych sali. Zgodnie z obowiązującymi wówczas zasadami pięcioletniego cyklu planowania, następnym etapem po zatwierdzeniu założeń było opracowanie planu rozwoju Filii na lata 1976–1980. Plan ten opracowany został przez kierownictwo Filii, obejmował szczegółowe wskaźniki wzrostu oraz ich zabezpieczenie materialne i kadrowe i uzyskał w dn. 20 V 1976 r. pozytywną opinię Kolegium Rektora PW. Plan 5-letni rozwoju Filii zakładał utrzymanie rocznego naboru na wszystkie rodzaje studiów na poziomie 490 osób, a więc osiągnięcie w roku akad. 1980/81 liczby 2115 studiujących. Odpowiadało to zgodnie z odpowiednimi wskaźnikami zatrudnieniu ogółem około 540 pracowników w tym ponad 300 nauczycieli akademickich. Zakładano do końca 5-latki wybudowanie i przekazanie do użytku nowych obiektów o łącznej kubaturze 202 tys. m³, w tym akademika, stołówki oraz budynków laboratoryjnych dla kierunków Chemii i Mechaniki. Przedstawione zamierzenia planu pięcioletniego uzyskały pełną akceptację władz miasta Płocka oraz nowo utworzonego Województwa Płockiego. Końcowym etapem długotrwałego cyklu planowania była uchwała Egzekutywy KW PZPR w Płocku z dn. 4 VIII 1976 r., która zaakceptowała założenia rozwojowe Filii PW do 1990 roku.

Znaczną rolę w usamodzielnianiu, powiększaniu bazy materialnej i zatwierdzaniu planów rozwoju Filii odegrały działające w jej ramach organizacje partyjna i związkowa. Odrębność strukturalna Podstawowej Organizacji Partyjnej Filii od władz partyjnych PW, podniesienie jej w 1976 r. do rangi Komitetu Uczelnianego oraz udział przedstawicieli uczelni w terenowych organach partii ułatwiały wprowadzenie nowych zadań do planu oraz przydzielenie środków materialnych i finansowych. W zakresie rozwoju sfery socjalnej duży wkład w rozwój Filii wniósł uczelniane instancje ZNP, zrzeszającego wówczas około 95% załogi PW i mającego znaczny wpływ zarówno na sprawy pracownicze jak i bytowe pracowników. Duży udział w rozwoju Filii miały również działające w jej ramach i mające duży zakres samodzielności organizacje młodzieżowe ZSP, SZSP oraz ZMS. Szybki rozwój działalności kulturalnej i sportowej to w dużej mierze także ich zasługa. Nie można też pominąć ważnej a nie raz decydującej roli jaką dla rozwoju Filii odegrał prof. dr inż. E. Kowalczyk, który po powoła-

niu go w roku 1969 na stanowisko Ministra Łączności a następnie wicepremiera rządu PRL, nie zerwał kontaktu z uczelnią stale służąc cennymi radami i pomocą. W dniu 27 IV 1976 r. odbyło się w Płocku posiedzenie wyjazdowe Senatu PW poświęcone X-leciu utworzenia Filii. W posiedzeniu udział wzięli Minister Łączności prof. E. Kowalczyk, Wiceminister N.Szk.W.iT. prof. Roman Ney, przedstawiciele władz miejskich i wojewódzkich oraz liczni goście reprezentujący społeczeństwo Płocka, miejscowy przemysł oraz współpracujące jednostki naukowo-badawcze. Obrady senatu w Płocku utrwaliły pozycję Filii jako integralnej i w znacznym stopniu samodzielnej części PW, co sprzyjało dalszej rozbudowie jej bazy materialnej.

Podstawą zapewnienia bazy lokalowej umożliwiającej działalność Filii było porozumienie zawarte w 1967 r. pomiędzy Prezydium Warszawskiej WRN reprezentowanej przez Kuratora Okręgu Warszawskiego a rektorem PW. W porozumieniu tym władze terenowe zobowiązały się do zabezpieczenia bazy niezbędnej dla prowadzenia działalności dydaktycznej na kierunku budownictwo w roku akad. 1967/68 a na kierunkach mechanika i elektrotechnika w latach następnych. Tymczasową siedzibę w postaci pomieszczeń ostatniego piętra budynku szkolnego Technikum Elektrycznego przy ul. Jachowicza 2 uzyskała Filia w pierwszym roku swojej działalności. W miarę rozwoju procesu dydaktycznego budynek ten o kubaturze 20 tys. m³ był sukcesywnie przekazywany Filii co umożliwiało prowadzenie wykładów i ćwiczeń o charakterze kameralnym a także zabezpieczało pomieszczenia dla pracowników. W kolejnych latach dzięki usilnym staraniom kierownictwa Filii i przychylności władz miejskich następował stopniowy wzrost bazy lokalowej i w końcu lat 60. w skład jej wchodziły następujące obiekty: przy ul. Jachowicza 2/4 budynek szkolny wraz z sąsiadującym z nim budynkiem warsztatów, salą gimnastyczną oraz budynkiem internatu o 220 miejscach noclegowych, służącym jednocześnie jako dom studencki i hotel pracowniczy. Do budynku tego dobudowano obliczoną na 300 obiadów dziennie stołówkę wraz z jej zapleczem gospodarczym. Ponadto Filia dysponowała udostępnionym czasowo przez miasto budynkiem przy ul. Kościuszki 20 adaptowanym na żeński dom akademicki o 68 miejscach oraz wypożyczonym od Kurii Biskupiej niewielkim budynkiem laboratoryjnym przy ul. Wolnej Afryki. W tej sytuacji część zajęć o charakterze doświadczalnym musiano prowadzić na terenie wydziałów macierzystych w Warszawie, co ze względu na konieczność dowozu studentów do Warszawy było bardzo czasochłonne i narażało wielu trudności organizacyjnych.

W dekadzie 1970–1980 baza lokalowa Filii została znacznie powiększona i unowocześniona. W roku 1971 miasto przekazało PW budynek o kubaturze 9 tys. m³ po Studium Nauczycielskim położony przy ul. Jachowicza 20, wraz z przyległą salą gimnastyczną. Znalazły w nim siedzibę Oddział Inżynierii Lądowej, Studium Wojskowe i Zespół Wychowania Fizycznego. Sytuacja mieszkaniowa studentów uległa zdecydowanej poprawie w roku 1972, po przydzieleniu uczelni bloku przy ul. Pszczelej 8 z sześćdziesięcioma lokalami mieszkalnymi. Zabezpieczyło to miejsca noclegowe dla 300 studentów oraz pokoje dla dojeżdżających z Warszawy pracowników. Obiekt ten stał się więc tymczasowym nietypowym domem akademickim o nadanej mu przez studentów nazwie „Labyrinth”. Bardzo duże znaczenie dla rozwoju działalności kulturalnej studentów miało przekazanie przez miasto w 1973 roku budynku kina „Mazur”. Po trwającej blisko 2 lata przebudowie, obiekt o powierzchni użytkowej 1520 m² stał się siedzibą klubu studenckiego „Filip” otwartego 1 VI 1975 r. Pomieszczenia klubu zapewniły odpowiednie warunki działania dla studenckiego teatru, kabaretu „Veto” później w 1977 r. – Zespołu Pieśni i Tańca „Mazovia”. Osiedlanie się na stałe w Płocku przez nauczycieli akademickich umożliwiał sukcesywny przydział mieszkań a następnie przydzielenie w 1975 r. bloku mieszkalnego przy ul. Gałczyńskiego 20/1. Przydziały te oraz wybudowane w latach 1976–1978 ze środków uzyskanych od władz wojewódzkich domków bliźniaczych przy ul. Krzywickiego dało w sumie kilkadziesiąt mieszkań będących w dyspozycji uczelni. W zakresie inwestycji socjalnych zakupiony został w 1976 r. w pobliżu Płocka nad rzeką Skrwą w miejscowości Parzeń kilkunastuhektarowy teren, na którym postawiono domki kampingowe, urządzono bogato wyposażony plac zabaw dla dzieci oraz wydzielono kilka działek pracowniczych. W 1978 r. przez pracowników Filii przy pomocy RO ZNP został nabyty duży teren rekreacyjny nad jez. Lucieńskim.

Prace projektowe pierwszego własnego obiektu Filii powierzone zespołowi architektów kierowanemu przez prof. B. Lacherta rozpoczęto w końcu 1967 roku. Kamień węgielny pod budowę obiektów położono w 1968 roku a realizacji prac budowlanych podjęta się płocka „Petrobudowa”. Kierownikiem budowy został mgr inż. Bronisław Cieślak a bezpośredni nadzór prowadziła mgr inż. Teresa Górzyńska. Budowa tego obiektu przeznaczonego do prowadzenia wykładów i ćwiczeń oraz prac o charakterze kameralnym, której zakończenie planowano na rok 1972, uległa jednak znacznemu opóźnieniu min. ze względu na konieczność wprowadzenia poważnych zmian projektowych umożliwiających lokalizację labo-

ratoriów. Wymagało to przebudowy lub adaptacji pomieszczeń i wyposażenia ich w odpowiednie instalacje elektryczne oraz wodno-kanalizacyjne. Zmiany te wprowadzano korzystając z konsultacji udzielanych przez prof. Władysława Lenkiewicza oraz docentów A. Bukowskiego i J. Pysiaka. Pierwsza część obiektu budowanego specjalnie dla Filii nazwana początkowo „gmachem dydaktycznym”, złożona z 60 sal wykładowych i wielu pomieszczeń pomocniczych o łącznej kubaturze 30 tys. m³ została przekazana do użytku dn. 15 IX 1973 r. Przeprowadzkę przeprowadzono sprawnie bez zakłóceń w trwających już od 2 tygodni zajęciach dydaktycznych. Druga, większa część obiektu o kubaturze 40 tys. m³ przekazana została w styczniu 1974 r. Uzyskane pomieszczenia wykorzystane zostały dla pracy kameralnej pracowników naukowo-dydaktycznych, administracyjnych i obsługi, kierownictwa Filii i Oddziałów, organizacji społeczno-politycznych oraz młodzieżowych. Kilka pomieszczeń przeznaczono również dla złożonej z 2 lekarzy i 3 osób personelu pomocniczego służby zdrowia, która w 1979 r. uzyskała status Samodzielnej Przychodni Akademickiej. Kolejne pomieszczenia po dokonaniu ich adaptacji i wyposażeniu wykorzystano na laboratoria chemii, materiałów budowlanych, fizyki oraz języków obcych a także na klub pracowniczy i stołówkę wraz z jej zapleczem gospodarczym. W nowych obiektach Filii zlokalizowano stały Salon Wystawowy Muzeum Mazowieckiego, uczelnianą Salę Historii i Perspektyw, pracownię Elektronicznej Techniki Obliczeniowej a także przydzielono okresowo pomieszczenia dla organizacji społecznych: Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, Tow. Krzewienia Kultury Świeckiej i Wojew. Komitetu Przeciwalkoholowego. Wielki wkład w zagospodarowanie i estetyczne wyposażenie obu części obiektu wnieśli dyrektor administracyjny mgr inż. E. Chlebowska oraz kierownicy działów administracji Kazimierz Dąbrowski i Jadwiga Włodarczyk. Pierwszy gmach Filii zgłoszony został do konkursu na najładniejszy obiekt wykonany w 1974 r. w województwie warszawskim, zwyciężył i zyskał tytuł „Mister Mazowsza 1974”. Pierwszym własnym obiektem sportowym Filii stała się wybudowana w latach 1976–1980 głównie ze środków przyznanych przez władze terenowe pełnowymiarowa hala sportowa wraz z zapleczem, zlokalizowana przy ul. Gwardii Ludowej w pobliżu głównego budynku uczelni. Głównym przedsięwzięciem inwestycyjnym planowanym w ramach II-go etapu rozbudowy ośrodka akademickiego PW w Płocku miało być osiedle studenckie złożone z dwóch domów studenckich oraz stołówki. Projektowanie rozpoczęto w roku 1971 planując oddanie do użytku pierwszego z akademików najpóźniej w roku 1977, a stołówki o rok wcześniej. Ogólnokrajowe trud-

ności gospodarcze, które wystąpiły już w końcu pięciolecia 1970–1975 spowodowały opóźnienia realizacji rozpoczętej w 1974 r. budowy osiedla. W ich rezultacie dom akademicki, któremu nadano nazwę „Wcześniak” przeznaczony dla 620 studentów przekazany został dopiero w 1979 roku. Budowa stołówki o mocy przerobowej 1200 obiadów dziennie uległa również opóźnieniu i zakończono ją dopiero w 1980 roku. Budowy drugiego domu studenckiego zaniechano.

W ciągu dekady 1970–1980 liczba studentów Filii wzrosła z 507 do 1342 (w tym 1047 na studiach stacjonarnych) a liczba pracowników ze 121 (w tym 39 nauczycieli akademickich) do 555 (w tym 209 nauczycieli akademickich). Oddane do użytku w tym okresie obiekty zapewniały podstawową bazę do prowadzenia zajęć dydaktycznych, bazę mieszkaniową i kulturalno-sportową dla studentów oraz w dużej mierze zaspokoiły mieszkaniowe i socjalne potrzeby pracowników. Brakowało natomiast własnej bazy laboratoryjnej zapewniającej pełne wykorzystanie potencjału dydaktycznego i naukowo-badawczego Filii. W latach 1970–1980 zorganizowano i wyposażono blisko 30 laboratoriów a w roku 1975 zakończono budowę niewielkiej hali doświadczalnej dla kierunku budownictwo zlokalizowanej przy ul. Jachowicza 20. W roku akad. 1971/72 dyrekcja MZRiP udostępniła czasowo dla potrzeb kierunku chemicznego laboratoria o powierzchni użytkowej około 900 m² w budynku ZLB położonym na Białej w pobliżu kombinatu. W latach 1973–1977 r. zawarto 7 długoletnich umów o współpracy z największymi przedsiębiorstwami, w tym MZRiP, FMŻ, PRM „Mosty”, PPI „Instal” oraz rozpoczęto realizację kilkunastu rządowych i węzłowych tematów badawczych. W latach 1971–1980 trzydziestu czterech pracowników Filii uzyskało stopnie doktorskie i rozpoczynało lub planowało habilitacje. Wszystko to uzasadniało potrzebę posiadania własnych obiektów przeznaczonych do prowadzenia prac doświadczalnych. Projektowanie budynków laboratoryjnych przeznaczonych dla Oddziału Chemicznego i Mechanicznego rozpoczęto jeszcze przed zatwierdzeniem założeń rozwojowych. Dla laboratoriów chemicznych opracowano ZTE, uzyskano lokalizację i zaawansowano projekt techniczny obiektu. Dla Oddziału Mechanicznego rozpoczęto prace nad ZTE. Niestety, ze względu na ogólnokrajowe trudności ekonomiczne, które nasiliły się w drugiej połowie lat 70. obu projektowanych obiektów nie udało się wprowadzić do planu 5 letniego 1975–1980.

Całkowite spełnienie śmiałej wizji rozwojowej Filii przedstawionej przez jej założyciela prof. E. Kowalczyka oraz pełna realizacja planów rozbudowy opracowanych przez jego następców okazały się więc w przedstawionym przedziale czasowym niemożliwe. Jednakże pierwsza placów-

ka szkolnictwa wyższego w Płocku, którą do roku 1980 ukończyło 1463 absolwentów wykazała swoją przydatność dla regionu, dla którego potrzeb ją powołano. W latach 70. powstała wła-

śna baza materialna oraz ramy organizacyjne dające podstawy dla dalszego wszechstronnego rozwoju Filii Politechniki Warszawskiej.

Bibliografia

1. Praca zbiorowa, *Założenia do programu rozwoju Filii PW w Płocku do roku 1990*. Wyd. Zakład Graficzny PW., Warszawa 1974.
2. Praca zbiorowa, *Plan rozwoju Filii PW w Płocku na lata 1976–80*. Wyd. Zakład Graficzny PW., Warszawa 1976.
3. Bukowski A., *Problemy rozwoju Filii PW w Płocku*. „Notatki Płockie” 1975, nr 5, s. 4.
4. Kosmaczewski J., Ostrowska A., Panek A., *Filia PW w Płocku w latach 1967–1977*. Wyd. Zakład Graficzny PW., Warszawa 1978.
5. Portalski M., *Dwadzieścia lat działalności Ośrodka Naukowo-Dydaktycznego (Filii) PW w Płocku*. Ośrodek Wydawniczy Orgbud, Płock 1987.
6. Bukowski A., *XXX lat kształcenia kadr inżynierskich w Płocku*. „Notatki Płockie” 1997, nr 1, s. 13.

THE WARSAW TECHNICAL UNIVERSITY PŁOCK BRANCH ORGANISATIONAL STRUCTURE CHANGE AND MATERIAL BASE DEVELOPMENT IN THE 1970–1980 PERIOD.

Summary

The didactic, research and social base of the Warsaw Technical University was established in the 1970–1980 period. Ten buildings and facilities were built or taken over by local authorities. The branch organisational structure was profoundly modernised in the direction of autonomy. The long-term development plans were drawn up and then approved by the Ministry of Science and Education. Some new forms and faculties were started. From 1970 to 1980 the number of students doubled, the number of branch staff increased fourfold.